

N:o 8

A.-B. Centraltryckeriet
Örebro 1918

Aug. 1918

Ägare af:
**Svenska Brandmänna-
Förbundet**

Utkommer en gång i mån.

Redaktör och utgivare:

ARV. W. SVENSSON
ÖREBRO
Telefon 26

Prenumerationspriser:
Kr. 3.50 för år. Lösn. 25 öre

Annonspriser:
I texten 1 kr., å andra platser
70 öre pr cm. och spalt

Brandchefsmötet i Stockholm.

Sveriges brandchefsförening har hållit sitt årsmöte på Johannis brandstation. Mötet öppnades på måndagen den 19 aug. med diverse föreningsangelägenheter afhandlande.

Föreningens ordf., brandchefen i Sundsvall, major G. Hellgren, hälsade de närvarande, hvarefter val m. m. företogs. Sedan revisionsberättelsen samt arbetskommissionernas årsberättelse föredragits, öfvergick man till behandling af den från föregående år hvilande frågan om föreningens ombildande till Svenska brandskyddsföreningen, hvarigenom möjlighet skulle beredas äfven andra än brandchefer att tillhöra föreningen, t. ex. brandinspektörer, stadsingenjörer, länsstyrelseledamöter, arkitekter m. fl. Styrelsen föreslog föreningen att konfirmera förra årets beslut och således slutgiltigt fatta beslut om föreningens ombildning. Förslaget antogs enhälligt äfvensom förslag till stadgar.

Brandchefsföreningen är alltså ombildad till Svenska brandskyddsföreningen, hvilken skall tråda i funktion den 1 instundande jan.

Föreningen beslöt ingå till kommissionerna med en framställning om tilldelning af uniformskläde åt brandkårer samt åt hos F. H. K. begära likformig tilldelning af foder.

Med akklamation godkändes förslaget att välja förra ordf., major Stridbeck, till hedersledamot. Från vänner i föreningen öfverlämnades till major S. en minnesgåfva, bestående af ett charmant cigarrskrin af silver.

Vid företaget styrelseval utsågos till ordf. brandkapten Borgenstierna och till vice ordf. öfveringenjör Thorngren. Öfriga ledamöter blefvo: brandchefen Ekstedt, Göteborg, brandchefen Djurklou, Malmö, brandchefen Löfberg, Lysekil, brandsinspektör Almquist, Göteborg, och ingenjör Graneli, Jönköping. Till suppleanter utsågos brandchefen Lundberg, Karlskrona, brandchefen Thestrup, Örebro, brandinspektör Janzon, Stockholm, och brandinspektör von Bahr, Stockholm. Föreningen beslöt enhälligt att välja Stockholms brandchef Svinhufvud till hedersledamot.

Kl. 1,45 e. m. höll brandkapten Borgenstierna ett högtintressant föredrag om hvilka riktlinier som böra följas för en tidsenlig utveckling af landets brandskydd och huru dessa linier kunna reglementeras.

Om man från modern brandteknisk synpunkt granskade de för det allmänna brandskyddet nu gällande stadgarne och förordningarne och

bortsåge från den förra året fastställda hotell- och pensionatstadgan skall man finna att de allra flesta äro öfver 40 år gamla, att organiskt sammanhang till stor del ej finnes mellan dem, att landsbygden i mycket ringa grad påverkas af dem, att koncisa begreppsbestämmelser liksom enhetlig nomenklatur fullständigt saknas m. m.

Det bör ligga i öppen dag hvad dessa brister innebära. Den ena stora eldsvådan efter den andra i såväl stad som landsbygd under senaste året har ännu mera blottat rådande förhållanden i detta hänseende, och statistiken visar med siffror den ständiga stegringen i förluster genom våldel och fordrar på sitt stumma sätt att rättelse sker. Såväl staten som den enskilde har också mer eller mindre utan afsikt begagnat sig af dessa brister och ifråga om byggnader och lagringar åstadkommit synnerligen allvarliga brandobjekt öfver hela landet.

Som exempel på dessa eldfarerisker nämde föredragsbällaren statens under uppförande varande kylhus och lagerhus för spannmål i Halleberg, Allmänna svenska elektriska aktiefabrikens kolossala fabriksomkrets i Västerås m. m. Detta fabriksområde står ej i något rimligt förhållande till stadens eldsläckningsorganisation, hvilken är upprättad med hänsyn till staden som residenstad men ej såsom storindustriestad. För att ha brandförvar i proportion till dessa fabriker skulle västeråsarne behöfva en brandkår minst lika stor som i Stockholm och detta skulle för staden bli ytterst betungande. Bristen på reglementering är alltså oroväckande. Stadsarkitekten i Västerås saknar stöd i byggnadsordningen för att framtinga brandskydd, och brandchefen, som endast ansett sig vara eldsläckare, kan ej göra något åt saken, dels emedan han ej är hemma i den byggnadstekniska brandförebyggande delen af sitt yrke och dels emedan han ej kan framtinga ett förstärkande af sin kår. Tiden har gått för fort. Uppfattningen af brandchefen såsom endast varande till för att släcka eldsvådor är föråldrad. Man måste hos brandchefen numera äfven fordra byggnadsteknisk kunskap.

Samma förhållande som i Västerås återfinner man i de allra flesta städer i landet. Ännu värre blir det för de storindustrier som slagit sig ner på landsbygden, där laglösheten ifråga om brandskydd är storstad.

Att de rådande förhållandena kunnat fortgå tills nu utan att oftare större samhällsolyckor inträffat inom landet ville kapten Borgenstierna i första hand tillskrifva en nådig försyn och i andra hand det outtröttliga arbete som brand-

försäkringinrättningarna tekniskt nedlagt i brandskyddshänseende.

Kapten Borgenstierna öfvergick därefter till de nya riktlinier efter hvilka brandskyddsbestämmelserna böra uppgöras. Först måste byggnadsstadgan revideras och kontrolleras. Detta gäller äfven landsbygden. Särskildt bör af stadgan fordras att dess kontroll öfver landsbygden omfattar alla industri- och lagerbyggnader för särskilda andra ändamål, samt öfver hufvud taget alla byggnader af viss storlek. Staten och kommunen böra ej medgifvas friare former för bebyggande än de enskilda. Före stadgans fastställelse bör den brandtekniska sakkunskapen bli hörd. Byggnadsstadgans brandskyddsöfreskrifter böra i vissa delar ha bestämmelser normerade för hela landet. En revision af brandsyneynstitutionen bör genomföras och stor vikt läggas vid sotningen, för hvilken ansvaret, där så ske kan, läggas under yrkeskunnig sotares ansvar. I Stockholm, Göteborg m. fl. större städer böra brandcheferna och öfriga brandofficerare vara så kvalificerade att brandsynning helt kan läggas under brandväsendet och till byggnadsnämnden ställer arkitekt till förfogande vid tveksamma fall. Brandstadgan för varje län bör föreskrifva en brandinspektör aftnod af staten. Möjligen kunde brandinspektören vara brandchef i vederbörande residenstad. I brandstadgan bör ingå kontroll öfver anhopning eller lagring af större mängder brännbara ämnen.

Till reformen hör tidsenliga och tillräckliga eldsläckningsorganisationer under verklig yrkeskunnig ledning. Ledarbefattningarna vid brandkärerna måste bli ordentligt betalda för att verkligt kvalificerade personer skola kunna erhållas. Vidare måste allmänheten genom undervisning och upplysningsarbete bibringas en riktig uppfattning af eldens natur, dess handhafvande samt de faror den innebär.

Brandbefålet måste få en systematisk utbildning, tillgänglig för allt brandbefäl i riket. Vid Stockholms brandkår skule kunna anordnas utbildning för allt brandbefäl i rikets städer och därmed jämförliga samhällen och vid landets residenstädernas brandkårer utbildning af öfrigt brandbefäl i de respektive länen. De stora kostnader som dylika reformer helt säkert skule medföra, skule säkerligen mer än väl uppvägas af de kolossala vinster genom minskade förluster af brand m. m. som skule uppnås.

Efteråt hölls en stunds diskussion, hvarunder förordades att föreningen skule ingå till civilministern med en anhållan om effektivare lagstiftning till förebyggande af eldfara på landsbygden.

Efter detta vidtog på stationens gård uppvisning af diverse Johannes brandkår tillhöriga redskap samt vagnar.

På aftonen var subskriberad middag anordnad å Hasselbacken.

Utställning af brandredskap i samband med mötet.

I samband med årsmötet hade anordnats en mycket instruktiv utställning af med brandväsendet sammanhörande instrument och maskiner.

I ett af garagerna på gården till Johannes brandstation hade utställts en Ludwigsbergspruta komplett utrustad med verktyg och försedd med en 25 hkr Pentamotor. Ett flertal olika benzin-mättnings- och -reningsapparater i förening med explosionssäkerhetsanordningar voro äfven utställda. Så märktes en från S. F. Bowser & Co utställd apparat system »Bowser», med i jorden inmurad benzinbehållare, som visat sig fullständigt säker vid en så stor katastrof, som den stora jordbäfningen i San Francisco. Bl. a. apparater af denna typ märkes vår svenska oljerenings- och mättningsapparat Mack med i hufvudsak samma system som Bowser. Äfven a.-b. Lux hade utställt en liknande apparat. Lux har dessutom utställt en samling automatiska brandseignalapparater af olika typer.

AGA:s utställning omfattade en samling portativa strålkastare och handlyktor för Agagas. Billmans fabrik utställde sprutmunstycken o. dyl. Brandredskapsaffären visade en gammal urtyp af pytesprutan, denna af trä med en synnerligen primitiv pump af trä. Denna spruta lär ännu användas i Wilhelmina socken i Norrland. Dessutom en samling liflinor m. m. Från a.-b. Brandsäkra affallskärl hade sändts en hel del kärl af olika storlek för förvaring af användt trassel o. dyl.

I stationens gymnastiksal hade L. M. Ericson uppsatt en hel del tafior med olika instrument. Där märktes särskildt en signalanordning för hotell o. dyl. byggnader. Dessutom en del fotografier af olika brandbilar med tillbehör från olika brandkårer i Sverige och utlandet.

Andra mötesdagen

inleddes med en uppvisning i Friesens park af motorsprutor bl. a. ett par från brandkåren och en från Ludwigsberg samt en från S. Henrikssons sprutfabrik. Den senare var utrustad med en 24 hkr. benzinmotor af fransk

typ samt med en 4-cylindrig kolfpump försedd med returventil.

Henriksbergsprutan och den större från brandkåren visade sig ungefär jämnställda med ett tryck af omkring 8 kg. pr kvcm. Ludwigsbergsprutan, hvilken var försedd med en 25 hkr. Pentamotor och en revolverpump, och brandkårens mindre spruta visade ett tryck af omkring 6 kg. pr kvcm. hvardera.

Därefter demonstrerades svensk eldfärg, hvilken liksom vid demonstrationen på Johannes i våras på ett utmärkt sätt bestod provfet.

Major Hellgren öppnade eftermiddagens förhandlingar och uppläste ett svarstelegram från kronprinsen på mötets föregående dag afsända hyllningstelegram.

Professor A. Rosberg höll föredrag öfver ämnet: »Nyare motorpumpar för eldsläckning». Föredragshållaren talade öfver de olika spruttypernas tekniska för- och nackdelar. Efter föredraget följde diskussion.

Därefter höll intendenten vid Kulturhistoriska riksmuseet i Lund G. J:son Karlin ett mycket intressant föredrag öfver ämnet: »Eldens betingande i gamla tider».

Tal. erinrade om gamla tider då de primitiva släckningsredskapen ej voro tillräckliga för att ge herraväldet öfver elden utan högre maktens assistens ansågs behöfva åkallas. Han följde därefter utvecklingen af medlen för eldens behärskande och dröjde särskildt vid det historiska året för den första primitiva sprutan, 1818. Föredraget illustrerades af en del af den forna tidens redskap för släckning samt uniformspersedlar.

Det intressanta föredraget åhördes med spänd uppmärksamhet och belönades med lifliga applåder.

Dagen afslöts med en supé på Mosebacke.

I samband med Svenska brandchefsföreningens ombildande till Svenska brandskyddsföreningen har en af den nya föreningens medlemmar ställt en större summa till föreningens förfogande, att användas enligt godtyckande.

Tredje mötesdagen.

Deltagarna i brandchefsföreningens årsmöte samlades på onsdagsmorgonen vid Liljeholmens brandstation, som besågs.

Före frukost besågos de s. k. nödbostäderna. Kapten Borgenstierna påvisade där den stora brandrisk, som är förenad med dessa bostäder. Därefter ställdes färden till Glödlampfabriken vid Ringvägen och a.-b. Åhlén & Holms komplex samt Paul U. Bergströms nyanlagda skofabrik, hvarpå Katarina brandstation besöktes.

Kl. 2,30 e. m. anordnades en instruktiv fö-

revisning af filmbilder från en del af de senaste årens eldsvådor i Sverige.

I samband med denna filmförevisning hölls ett kort föredrag om senaste nyheter från Scania-Vabis af ingenjör A. Claesson. Föredraget illustrerades af skioptikonbilder och berörde bl. a. de allra nyaste brandbilstyperna: den fyrhjulsdrifna traktorn med styrinrättning i båda ändarna af bilen, den fyrhjulsdrifna brandbilen och en bil för »eldsvådors dirigerande från luften» d. v. s. försedd med en ballong captif, hvilken kunde höjas till 1,000 meters höjd.

Mötet afslöts därpå med att ordf., major Hellgren, tackade de närvarande, därvid särskildt riktande sig till hufvudstadens brandkår.

Brandchefen Svinhufvud, som kallats till den nya brandskyddsföreningens hedersledamot, tackade för den ära, som bevisats honom, samt förklarade att Stockholms brandkår om så påfordrades, skulle ställa sina erfarenheter till brandmännens förfogande.

Brandchefsföreningens möte var besökt af mellan 70 och 80 representanter för olika städers brandväsen, förutom inbjudna.

Ur dagspressen.

Utlandet.

Kristiania.

Eldsvåda uppstod den 18 aug. i Amerika-liniens ångare »Drammensfjord» genom själfantändning i kolrummet. Brandkåren tillrådde lossning af lasten, men Amerikaliniens vederbörande ansågo situationen föga farlig och ville icke ge arbetarne hvad de önskade för lossningen. Dagen därpå flammade elden åter upp och lossning företogs med all kraft. Emellertid blef skeppsrummet midskepps, där 2,000 säckar hvetemjöl förutom ett stort antal skrifmaskiner och elektrisk materiel förvarades, satt under vatten och allt detta blef förstörd. »Drammensfjord» har lidit så stor skada, att fartyget måste gå i docka för att repareras.

Köpenhamn.

En ganska häftig explosion inträffade sönd. d. 24 aug. ute på Nyhamn, i det en glycerinbehållare i Wulffs valsgiueteri exploderade. Detonationen var mycket kraftig och flera fönsterrutor sprängdes. En liten gosse på 5 år blef svårt skadad och fördes omedelbart till sjukhus. Arbetarna som voro sysselsatta med lyftning af benzin- och glycerinfat, sluppo egenomligt nog undan med mindre skador.

Kungl. Maj:ts Nådiga Kungörelse

angående beskaffenheten af vissa för brandväsendets räkning i rikets städer med flera samhällen använda kopplingsanordningar för tryckslangar med mera; gifven Stockholms slott den 6 juni 1918.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götas och Vendes konung, göra vederligt: att Vi, på därom gjord framställning och efter vederbörandes hörande, funnit godt att angående beskaffenheten af vissa för brandväsendets räkning i rikets städer med flera samhällen använda kopplingsanordningar för tryckslangar med mera stadga som följer:

§ 1

I rikets städer och i öfriga samhällen, hvar-est brandstadgan för rikets städer den 8 maj 1874 tillämpas, må ej för brandväsendets räkning i andra fall än i § 2 sägs användas annan koppling till tryckslangar eller redskap, som äro afsedda att förenas med dylika slangar, än sådan licksidig normalkoppling, bestående av mutter och skruf med ett fjärdedels hvarfs gänga i hvarje del, hvartill ritningar finnas fogade vid denna kungörelse (normalkoppling I).

§ 2

Hvad i § 1 stadgas äger ej tillämpning i afseende å koppling till tryckslangar för brandsprutor med kapacitet under 150 liter per minut. Utan hinder af föreskrifterna i § 1 må och vid för eldeläckning afsedda upfordringsverk af särskild styrka eller storlek, såsom sjöängsprutor, större stationära brandsprutor med mera, användas annan tryckslangkoppling än i nämnda paragraf sägs. För dylik koppling skall finnas öfvergångskoppling, möjliggörande anslutning till den i § 1 omförmälda normalkoppling.

§ 3.

Därest inom samhälle, som i denna kungörelse afses, brandväsendets behof af vattentillgång för eldeläckningsändamål tillgodoses från vattenledning i orten, skall anordning för koppling af brandposthufvud till brandpost utgöras af normalkoppling, bestående af mutter

och skruf med tre gånger, enligt vid denna kungörelse fogade ritningar (normalkoppling II). Hvad nu stadgats utgör dock ej hinder för samhälle, där för ifrågasvarande ändamål för närvarande användes kopplingsanordning af annan typ än nu är sagdt, att fortfarande begagna sålunda brukad kopplingstyp.

§ 4.

Tilley'n öfver att hvad i denna kungörelse är stadgadt noga iakttagas utöfvas af länsstyrelsen jämlikt § 19 mom. 1 i brandstadgan för rikets städer den 8 maj 1874. Finner länsstyrelsen, att underlåtenhet i fråga om iakttagande af hvad i denna kungörelse är föreskrifvet, äger rum, och lämnas dess framställning eller bud om rättelse af samhälle och dess myndighet utan påföljd, har länsstyrelsen att förfara på sätt i mom. 2 i sistnämnda paragraf sägs.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1920, dock att stadgandet i § 3 skall lända till efterrättelse från och med den 15 juli 1918.

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterträta. Till yttermera visso hafva Vi detta med egen hand underskrifvit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den 6 juni 1918.

GUSTAF.

(L. S.)

(Civildepartementet.)

Axel Schotte.

Sörbandslådor

Från 3:— till 35:— kr.

SJUKVÅRDS- OCH
FÖRBANDSARTIKLAR

GUMMIVAROR

m. m., m. m.

köpas bäst och billigast från

Fritz Svensson,

Drottningg. 34 ÖREBRO Rikstel. 1689

Eldsvådor.

Lund.

Lund har dess bättre under de senare åren gått relativt fritt från eldsolyckor af svårare art. Det är ganska länge sedan en större eldsvåda inträffade där. Den 19 aug. fick emellertid staden en påhålsning af den röde hanen, som tedde sig rätt hotande, och som, om vidriga omständigheter tillstöt, kunnat bli en katastrof af allvarlig art.

Vid 12-tiden på dagen syntes en tjock rök välla ut från Lunds stenkols- och foderämnes aktiebolags bränslupplag vid Karl XI:s-gatan, beläget på en tomt af c:a 1,200 kv.meters yta, upptill Svenska landtmännens utsädesaktiebolags nybygga stora magasincomplex. Därifrån observerades elden genast vid sitt utbrott; tvenne af bolagets slangar utlades omedelbart och gifvo eldhärden den första öfverspolningen. Brandkåren allarmrades också från olika håll och då den efter några minuter var på platsen stod upplaget redan i ljus låga. Det var från början tydligt att de på platsen hopade brännbara ämnen icke stodo att rädda och ansträngningarna inriktades därför på att begränsa elden till den ursprungliga eldhärden. Faran för vidare spridning var under den tidvis rätt starka blåsten öfverhängande såväl för utsädesbolagets magasinbyggnader som för dess bostadshus med fasad åt Spole- och Karl XI:s-gatorna.

Bolagets lager rymde för tillfället oersättliga värden af landbruks- och trädgårdsfröer förutom nyiligen inhöstate stam- och elitfröer. Medan brandkåren arbetade vid själva brandplatsen utrymde bolagets folk stamfrömagasinet och kontorsbyggnaden. I bostadshuset, där elden vid flera kritiska tillfällen fattat tag, utrymdes den ena lägenheten efter den andra, och Spolegatan fylldes så småningom med huseråd och möbler, som då och då genomblötes af en regnskur.

Brandkårens ansträngningar att begränsa elden kröntes också efterhand med framgång. Flera slangledning var utlades och äfven ångsprutan sattes i gång. Släckningsarbetet leddes af vice brandchefen ingenjör Axel Holmberg, då kapten K. Th. Holm för tillfället åtnjöt tjänstledighet.

Vid 3 tiden var den värsta faran öfver, ehuru det fortfarande brann friskt i vedupplaget, som då till största delen var förkolnat. Bostadshuset 9 vid Spolegatan var då rätt svårt härjadt af eld och vatten. De flesta fönsterrutorna hade sprängts af heitan. Sent på kvällen slogo ännu lågor upp från eldhårdarna, där brand-

Eldhärden sedd från järnvägen.

kären fortfarande höll slangarna i verksamhet. Eftersläckningen pågick omkring ett dygn innan elden var fullkomligt släckt.

På tomten hade upplagrats c:a 1,000 famnar ved, 7,000 hl. torf samt c:a 1,000 hl. träkol och mindre partier stenkol och koks.

Det brunna taxeras af stenkolsbolaget till ett värde af c:a 100,000 kr. Då det emellertid var försäkradt till ungefär sitt värde, dels i Alimänna brand, dels i Phoenix gör bolaget ingen förlust. På tomten magasineras dessutom en cirkelsåg och en kokskross, hvilka äfven blefvo lågornas rof. Skadorna på bostadshuset torde uppgå till ett par tiotusental kronor. Det var sålunda inga oersättliga vär-

den som gingo förlorade. Hade emellertid vinden som från början var sydvästlig slagit om, hade väl utsädesbolagets magasin knappast stått att rädda.

Med hänsyn till de värden som äro belägna vägg om vägg med brandsället får man hoppas att för den händelse tomten fortfarande skall användas till vedupplag, fullt betryggande åtgärder måtte vidtagas för att minska brandfaran för de för vårt landbruk oersättliga utsädesförråd, som rymmas hos utsädesbolaget.

Orsaken till eldens uppkomst har vid hållet polisförhör visat sig vara gnistor från en bryggshuskorsten som antändt taket till upplaget.

För släckningen användes 10 slangledningar,

Spolegatan under branden.

däraf 2 af bolagets egna ledningar, 6 från brandpost och 2 från ångsprutan, hvilken arbetade oafbrutet i 13 timmar.

En del smärre olyckshändelser inträffade under branden i det att några af brandmännen erhöilo brandskador å ansikte och händer, dock ej af någon allvarligare beskaffenhet.

Göteborg.

En våldsamt eldsvåda utbröt den 19 juli strax före kl. 7 e. m. vid Götaverken. På grund af den hårda blåsten fick branden en synnerligen hotande karaktär.

Arbetet hade slutat för dagen och arbetarna redan lämnat verkstaden, då tjock rök började vältra fram från pannverkstaden, öfver hvars östra ända strax därpå syntes en väldig eld-pelare. Elden spred sig med rasande fart. På några minuter stod hela pannverkstaden och den angränsande plåtsmedjan i ljusan låga. Plåtslagerverkstaden var starkt hotad och det brann ganska friskt i dess tak. Det kan nästan betraktas som ett underverk, att den i den starka blåsten kunde räddas.

Så snart branden varsnades skyndade verkstadens eget folk i stort antal till och började utlägga flera slangledning. Efter några minuter anlände brandmanskapat från Gustaf Adolfs torgs och Lunday stationer samt flodsprutan. Eldhafvet angreps från väster med väldiga vattenmassor. Ett 20-tal slangledningar utlades förutom 10 från flodsprutan.

Emellertid grep elden därnå och sprakande omkring sig. Allt brännbart slukades. Flammorna slog högt mot skyn och gnistor fördes vida omkring af den starka blåsten. Långt upp till Härlanda-trakten flögo glödande flarn. Lågorna hotade en stund att kasta sig öfver den på stapelbädden stående båten, en systerbåt till »Bullaren», som bygges för Transatlantics räkning och som skulle sjösättas på lördagen. Det brann t. o. m. ett par minuter i stapelbäddens trämaterial.

Emellertid angrep nyanländt brandmanskapat eldhärden äfven från öster. Slangledningar drogs genom dörrar och fönster. De oerhörda vattenmassorna dämpade snart lågornas kraft och redan efter en halftimme var den värsta faren öfver.

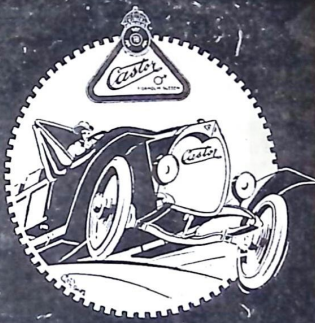
I det energiska släckningsarbetet deltog förutom en stor mängd af Götaverkens eget folk äfven flottister från undervattensbåten »Valen».

Strax efter kl. 9 var elden så kufvad, att brandkårens hufvudstyrka kunde återvända hem. Eftersläckningen pågick emellertid hela natten.

Beklagligtvis råkade under släckningsarbetet en brandsoldat Albert Andersson ut för en allvarlig olyckshändelse. Han blef, på pannverkstadens tak nedstörtade, skadad af en takbjälke och måste sanslös bäras till sjukstugan. I en brandbil fördes han därefter till Sahlgrenska sjukhuset, där han fick kvarstanna. Hans tillstånd var icke oroväckande på något sätt.

Om orsaken till eldsvådan vet man ännu intet. Kanske ha gnistor från någon åsiga yrt omkring i det starka draget och antändt.

Gynna Svensk Brandkårs-Tidnings annonsörer!

**TIDAHOLM'S
NYA
LAST- OCH BRANDKÄRS-
AUTOMOBILER**

**NY ÖVERLÅGSEN KONSTRUKTION.
DRIFTSÄKER. EKONOMISK.**

GENERALAGENTER:
ZRONSTEDT, KASTENGRÉN & CO
(i samarbete med Mercedes Automobilagentur)
BIRGERJARLSGATAN 6, STOCKHOLM.
ALLA SLAG AV AVTOTILLBEHÖR...

Eldsvådan torde icke komma att försäkra någon arbetslöshet. De i de brunna verkstäderna sysselsatta arbetarna, hvilkas antal uppgår till ca 150, komma att få hjälpa till med verkstädernas återuppbyggande och iordningställande.

Götaverkens etablissement är försäkrat i 17 olika bolag för c:a 6 miljoner kr. Med de högsta beloppen äro Ocean, Skandia, Svea och Mälaren intresserade.

Sandö.

Den 29 juli vid 4-tiden på e. m. uppstod i Sandö sågverk eld, vid en karftuggare och spred sig med så förfärande hastighet, att hela sägen inom ett par minuter var ett enda eldhaf. Elden hade uppstått genom varmgång i tuggarens lager. På grund af de ytterst brännbara massor af sågspån och damm, som voro hopade på platsen, tog elden genast från början sådan fart, att det var med knapp nöd den man, som skötte karftuggaren, hann rädda sig ut ur eldflammorna. Nästan förblindad af eld och rök lyckades han dock komma ut ur det brinnande huset. Arbetarna buono ej ens kapa remmarna för att stanna maskinerna, innan de hale öfver hufvud måste söka rädda lifvet. Till all lycka blef dock ingen människa innebränd.

Släckningsarbetet igångsattes genast med sägens egen spruta, och om en kort stund anlände ej mindre än 9 flodsprutor, tillkallade från de öfriga industriella anläggningarna utefter älven. Till en början rädde vindstilla som sedan öfvergick till sydostlig vind, hvilket möjliggjorde brädgårdens räddning. Släckningsarbetet inriktades också hufvudsakligen härpå, då man snart fann, att sägen ej stod till att rädda. Till brädgårdens räddning bidrog också i hög grad, att den var skyddad af en löfskogsduge. Spårbanorna från sägen till brädgårdens kapades, för att elden ej på denna väg skulle taga sig öfver till brädgårdens.

Maskinhuset lyckades man rädda genom energisk besprutning. men maskinerna togo helt naturligt skada af den rikliga vattenbejtningen. Det inrymde en hel del nya och moderna maskiner.

Kajen antändes jämte en del vid den samma liggande ved- och karflastade prämar. Dessa sletto sig lösa och drefvo ut på älven, där de med sina högt flammande lågor gjorde ett öfverväldigande intryck.

Efter omkring 1½ timmes ihärdigt släckningsarbete kunde elden anses begränsad till själva sägen, hvilken nedbrann till grunden. Ett par gårdar i dess omedelbara närhet an-

tändes upprepade gånger, men man lyckades rädda dem. Ett haf af gnistor och handstora eldflågor kastades af vinden öfver den breda älven och antände ett hus i Lunde på ungefär 1 km. afstånd från eldhärden. Gården, som äges af en hemmansägare Nilsson, inrymde fyra familjer. Man lyckades rädda lösöret, men gården blef lågornas rof.

Ännu sent på aftonen fortsattes släckningsarbetet, då det ännu pyrde i de kolnade resterna af den då ännu delvis brinnande kajen och taket af maskinhuset.

Sandö såg nybyggdes efter den stora branden 1878 och var nu omkring 35 år, men den har under årens lopp flera gånger moderniserats och var försedd med fullt tidsenliga maskinerier. Den hade 4 rammar och sysselsatte omkring 100 man. Den värderas till 4- å 500,000 kronor.

Som ett bevis på den våldsambhet, med hvilken elden spred sig, kan anföras, att en arbetare Ögren, som stod vid krafttuggaren, där elden började sprang ut efter en pyts vatten, men då han efter mindre än en minut återkom, kunde han ej komma in i det brinnande huset.

Huddinge.

Vårt lands storindustri har åter drabbats af en fruktansvärd eldsolycka, som särskildt under nuvarande förhållanden torde komma att få synnerligen allvarsamma följder.

Sent på lördagen den 24 aug. utbröt eld i a.-b. Axel Christernssons stora oljefabrik vid Huddinge. Trots alla ansträngningar att bekämpa den spred sig elden med oerhörd kraft inom den stora komplexen, och efter några timmar hade den härjat värden för millioner. Inte endast den stora fabriksanläggningen, som delvis var nybyggd, utan äfven väldiga lager af dyrbara oljor samt maskiner gingo till spillo. Eldsvådan, som syntes vida omkring och väckte stor uppmärksamhet, lockade massor af åskådare, såväl från trakterna närmast stationsområdet som från Stockholm. Själva Huddinge stationsområde och en del arbetarebyggnader i närheten af bangården, i hvars omedelbara närhet fabriken ligger, voro vid flera tillfällen starkt hotade, men man lyckades, delvis med hjälp af Stockholms brandkår, till slut begränsa elden till att omfatta endast fabriksanläggningen.

Elden upptäcktes strax efter kl. 8. Endast ett fåtal personer funnos inom fabriksanläggningen och arbetet var för länge sedan avslutadt. När maskinerna stannade för dagen hade man inte märkt något misstänkt. Elden spred

Henrikssons prisbel. motorsprutor

Försäljas genom

ALLMÄNNA BRANDREDSKAPS-AFFÄREN

E. BERGSTRÖM & Co.

STOCKHOLM K.

Telegramadress: "Ideal".

Rikstelefon 2258.

HENRIKSSONS BRANDSLÄCKARE

RAPID & PUMP-RAPID

samt Brandsläckaren n:o 76, modell 1914, 12 liter. Ny för året.

Samtliga godkända af Tarifföreningen.

Försäljas genom

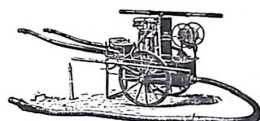
HUGO KNOCHENHAUER, Stockholm.

Telegramadress: Knochenhauer.

Rikstelefon 57 99.

Pump-Rapid

Telegraf-adr.:
Sprutbolaget

HENRIKSSONS ^{Priabelönta} Handkraftsprutor

försäljas genom

Hrr Järn- & Redskapshandlare

samt i parti från fabriken.

A.-B. S. HENRIKSSONS Sprutfabrik,

och Mekaniska Verkstad.

STOCKHOLM 4.

Rikstelefon
6 053

Billmans Fabriks- & Handels-Aktiebolag

REGERINGSGATAN 88

STOCKHOLM

Telegrafadress: *BILLMANS R. T. 4811"

ALLM. TEL. 4480.

RIKSTEL. 4811.

BRANDREDSKAP

AF ALLA SLAG.

Allarmhorn

af Stockholms modell, förnicklade,
finnes åter i lager.

Uppgör förslag till utrustningar.

Lämnar kostnadsförslag.

Katalog på begäran.

Erhållit 2 Guld- och 20 Silfvermedaljer.

sig redan från början med oerhörd kraft och fann riklig näring i de brännbara ämnena. Inom några minuter efter det den upptäckts var hela fabriken ett enda eldhaf. Lågorna sköto i höjden och ljusskenet blef allt starkare och starkare. Folk allarmrades från alla håll, bland annat genom ringning i kyrkklockorna, och så snart sig göra lät organiserades ett släckningsarbete. Det var emellertid redan från början klart för hvar och en att man inte med de små släckningsresurser man hade till sitt förfogande effektivt skulle kunna upptaga kampen mot elden och man beslöt sig också ganska tidigt för att begära hjälp från Stockholms brandkår. Från Katarina brandstation utsändes en motorspruta och från Johannes omedelbart därefter ännu en. Efter en kort stund voro dessa bägge, bemannade med tillsammans omkring 20 man, i arbete på olycksplatsen. Det var till en början nästan omöjligt att erhålla tillräckligt med vatten för sprutorna, som konsumera väldiga kvantiteter, men sedan man lyckats rensa upp en förbiflytande å, blef vattentillgången rikligare och ingripandet effektivare.

Folk, som strömmade till, bildade languingskedjor från de närliggande brunnarna och man angrep elden från alla håll. Fabriken stod emellertid inte att rädda. Det var ett enda kaos af eld. Då och då hördes kraftiga explosioner, som slungade mäktiga eldpelare mot höjden. Oljeförråden förintades blixtenabbt. Vid half 10-tiden hade den senast uppförda delen af fabriken brunnit ned helt och hållet. Den äldsta delen af anläggningen hade också angripits och efter en kort stund gick den samma väg. Ett väldigt redskapskjul fattade ungefär vid 10-tiden eld och jämnades på några minuter med jorden.

Omkring kl. 10 inträdde eldsvådans mest kritiska punkt. Elden kastade sig allt mer och mer i riktning mot stationsområdet, som ligger endast några hundra meter från brandplatsen. Hettan blef outhärdlig och man ansåg en stund att hela stationsanläggningen måste uppgifvas. Stationshuset utrymdes och man sökte bringa i säkerhet så mycket som möjligt af där förvarade värdeföremål. En materialbod, tillhörande järnvägen, blef det första offret för elden, som från denna sökte kasta sig öfver till en liten stuga i närheten, tillhörande en banmästare. Denna byggnad lyckades man emellertid rädda genom att svepa in den i brandsegel och dränka den i vatten. En vedbod som låg på banmästarens tomt strök med och med den ett ganska afsevärdt förråd ved. Hotet mot stationshuset utvidgades till att gälla äfven en del arbetare

bostäder i stationens omedelbara närhet. Man såg sig nödsakad att utrymma ett par, tre af dem och var beredd att vidtaga liknande försiktighetsåtgärder för ännu flera, då man plötsligt lyckades tvinga den framträngande elden tillbaka och begränsa den till fabriksområdet. En tur i olyckan var att vindstilla rådde. Om eldsvådan inträffat under fredagens storm, hade med all säkerhet hela stationsambaljet och stora skogsområden varit räddningslöst förlorade. Nu rådde endast svag bris, hvars styrka aftog allt mer och mer.

Omkring kl. half 11 kunde man säga att all fara för omgifningen var öfver. Då brann det fortfarande friskt i fabriksbyggnaderna, man hörde alltjämt explosioner från brinnande oljor och lågorna slog i högan sky. Att söka tränga in i elden och rädda något från fabriksanläggningen var omöjligt, och man fick inskränka sig att se till att elden inte kastade sig öfver den spärredja man lyckades slå kring densamma.

Midt inne i den stora fabrikskomplexen låg en väldig oljecistern, som vid tillfället var nästan fylld af olja. Man fruktade att denna skulle explodera genom den enorma hettan, och alla ansträngningar som kunde göras gjordes för att afvärja en dylik explosion, som skulle ha kunnat få synnerligen allvarsamma följder. Efter mycken svårighet lyckades man slutligen tränga fram till cisternen och öppna dess ventiler. På detta sätt flöt oljan ut och antändes allt efter som trycket inne i cisternen ökades genom den enorma hettan.

Öfverallt inne på fabriksområdet funnos större eller mindre förråd af tomtunnor, som elden begärligt sökte. De flesta af dessa fanns ingen möjlighet att rädda, men man lyckades dock få ut en del, många brinnande, lullade dem ut på gården och i diken för att få dem undan. Vägarna till brandplatsen voro också under natten till söndagen alldeles öfversallade med tomma tunnor.

Först vid half 12-tiden kunde elden anses fullständigt begränsad. Då brann det ännu inom fabrikskomplexen, hvar och i hvad var icke så godt att afgöra. Det hela verkade nämligen en enda stor glödhög.

Eldsläckningsarbetet leddes af löjtnant Hamberg vid Stockholms brandkår. Ortsbefolkningen och äfven personer som skyndadt till från andra trakter voro brandmännen till god hjälp i deras arbete. Under de mest kritiska ögonblicken ansåg man det lämpligt tillkalla militärhjälp — det var när elden hotade att slå öfver till stationsområdet och villasambaljet, men då det kort därefter visade sig att brand-

männen själfva kunde klara upp situationen, återkallades militärrekvisitionen.

Om anledningen till branden kunde under natten till söndagen ingenting med bestämdhet uppgifvas. Man antar emellertid allmänt att den uppstått genom något slags själfanfändning i eller vid en oljecistern, i hvilken man under dagen kokat olja. Elden observerades först sedan den fått en ganska stor omfattning. Hela den afdelning af fabriken där cisternen i fråga stod, var, när man fick klart för sig att eld utbrutit, så svårt härjad att man inte kunde bestämdt afgöra på hvilken punkt det hela uppstått.

Värdet af det brunna torde uppgå till miljoner enligt förmodanden.

Några anteckningar om Stockholms brandväsende under Karl XI:s tid.

At Pehr Johnson.

(Forts. fr. n:r 7.)

Till brandmästare skulle utses en böfäst borgare, som var boende inom distriktet. Han skulle förordnas och erhålla order från politie-kollegium. Efter det han bifvit tillsatt hade han att låta verkställa inventering af de redskaper, som förefunnos. Vidare skulle han efterse, så att vederbörande husvärdar i hans distrikt voro försedda med dylika. Då eld utbröt skulle han jämte vederbörande rotmästare, vara de första som anlände till brandstället. Vidare skulle man noga efterse så att all den redskap: fana och sprutor och annat, som behöfdes, kom med. Vidare hade han att efterse så att allt hans underlydande folk kom tillstädes.

Ingen som af rotmästaren föreslogs till biträdande vid släckningsafdelning och som af politie-kollegium godkändes, kunde undandraga sig detta uppdrag vid vite af 10 daler. Brandmästaren kunde icke heller vid liknande vite afsäga sig ifrågavarande befattning innan de första tre åren voro gångna. Ej heller kunde någon uppsäga honom så länge han på ett ordentligt sätt skötte sin befattning.

Om eld utbröt skulle den husvärd, hos hvilken detta yppade sig genast genom rop och anskri ge grannarna detta tillkänna. Den som själf i hemlighet sökte dämpa elden och detta

icke lyckades, skulle därför straffas efter lag och skadans storlek. Hvar och en i sitt kvarter hade att jämte vederbörande rotmästare med yxor, vattensprutor, läderämbar, sår och andra redskaper att genast begifva sig till olycksplatsen. Under räddningsbestyren hade man att efterse så att icke något gods flyttades åt det håll, på hvilket vatnet kunde anses komma. Märkte man att stark fara förelåg för eldens släckande hade timmermän att söka nedrifva de hus, som kunde anses farliga ifråga om edens spridning. Stadsvakten hade att besätta alla de gator, som lägo närmast brandstället så att icke en hop onyttigt folk strömmade till ätt förhindra släckningsarbetet. Vidare hade stadsvakten att hålla vakt om alla räddade saker, så att ingen kom sig för att bortföra någon eller några af dessa. Den kapten af borgerskapet, som tillhörde det kvarter hvarti elden rasade, hade att vid vetskap här om sammankalla så många af sitt kompani, som han ansåg sig behöfva för att med laddade gevär hålla sig redo för ordningens upprätthållande ifall magistraten ansåg detta af behöfvat påkalladt.

Då tecken gafs genom klämning från kyrkornet eller medelst trumning att eld hade utbrutit, skulle alla åkare med hästar, kärror och vattenämbar sig vid brandstället infinna. Den som utan laga skäl dröjde skulle för sin försummelse böta 6 mark. Blef han alldeles borta dubbelt. Den som först anlände med sin vattentunna till brandstället skulle därför i belöning erhålla en daler och den som kom närmast därefter en halv. Ej heller andra af stadens invånare, som hade att köra vatten till brandstället hade att försumma sig. Äfven dragaretsaget hade att med sin älderman, försedda med sår och ämbar att vara tillstädes, detta vid samma böter som för åkare. Äfven murare och timmermän skola, försedda med vederbörande redskaper infinna sig vid brandstället för att där biträda och i händelse av behöf, nedrifva de hus, som kunde anses vara till fara för eldens vidare utbredning.

Alla de däremot, som icke kunde eller ville biträda med eldsläckning skulle bli hemma vid sina hus och icke vid brandstället förorsaka trängsel. Skedde detta skulle de hindrande bli sållda inför lag och där dömas. Borgmästare och råd hade äfvenledes att vara närvarande vid brandstället, i hvilket fall dessa hade den högsta ledningen där.

Äfvenledes var det stadgad att det i staden förläga flottans folk skulle biträda med eldsläckning ifall brand uppstod. Högste kommanderande amiralen hade att härom ge order som ock att förordna ett visst antal segel, om

så skulle finnas nödvändigt. Afvenledes hade amiralen eller hans ställföreträdare att taga ledning af det folk, som på detta sätt till brandstället blifvit beordradt. "Men alla andra fåfänga och otidige befallningsmän, som hvarken med Skeppsholmens eller stadens regemente hafva att besälla, såväl som de, där med yxor, hakar, stegar, ämbar, sprutor eller annan redskap ijanlige, att släcka ut elden med, icke försedda äro, skola de, som till gatornas vakt satte äro, icke tillåta till branden komma och hinder och irängsel förorsaka." Och blef en och hvar, som icke rättade sig efter vederbörandes gifna föreskrifter, inför domstol ställd, att där dömas efter lag.

Då elden ändtligen blifvit stillad hade vederbörande brandmästare att tillsätta så många personer för eftersläckning och för eldens öfvervakande, som han kunde anse behöfligt. Ingen h mlig eld fick ligga fördold då brandmästaren lämnade den af eldsvådan hemsökta platsen. Därefter hade han att tillsammans med vederbörande rotmästare att rannsaka och uppveckna alla de som varit närvarande och biträdt vid släckningen för att efterse så att hvar och en fullgjort sitt uppdrag. Listan öfver dessa personer hade han sedan en kommande dag att öfverlämna till politie-collegium, så att de som visat försumlighet blefvo bötfällda och de, som i ett eller annat afseende visat sig särskildt tilltagna, erhöilo sin vederbörliga belöning. Om någon under arbetet vid släckningen på ett eller annat sätt skadat lif och lem skulle denne på stadens och det allmännas bekostnad erhålla vård.

Därefter hade man att efterse och hopsamla brandredskapen. Man hade därvid en förut uppgjord förteckning att följa, så att man såg att alla å denna upptagna saker funnos kvar och blefvo förda på sin vederbörliga plats. Befanns någon hafva bortburit brandredskap eller sådan undandolt, skulle denne därför betala dubbla värdet samt för öfrigt straffas som för annan ijufnad. Vidare hade man att rannsaka om eldens uppkomst. Och befanns någon genom gröfre vårdslöshet därtill ha varit vållande skulle denne ställas till laga dom och ansvar.

Det var också stadgadt ett strängt straff för den som under släckningsarbete eller eftersläckning förolämpade annan person. Denne straffades som för fredsbrott efter de omstän-

digheter, som kunde anses föreligga. Vederbörande brandmästare hade att hålla uppsikt öfver släckningsmanskapet, så att ingen under arbetets gång förfördelade någon. Skedde detta skulle sådant genom deras ingripande genast afstyras.

Öfverståhållaren och stadens magistrat hade sedan att ombestyrja så att brandordningen vid lämpliga tillfällen och å lämpliga ställen blef uppläst, så att ingen skulle kunna säga att han därom icke haft någon kännedom.

Notiser.

Lönefrågan vid Göteborgs brandkår.

Brandmännen i Göteborg dryftade på sammanträde den 5 augusti sin lönefråga. Därvid poängterades att ställningen, särskildt för de yngre är nästan outhärdlig på grund af de låga lönerna i dessa dyrtider. Lämnas icke löneförhöjning inom en snar framtid torde en stor del brandmän uppsäga sina befattningar vid kåren.

En eldsvåda med komplicerad anledning.

Ett eldsvådetillbud af synnerligen allvarlig beskaffenhet inträffade vid 9-tiden på förmiddagen den 17 aug. i huset Kungsgatan 44, Stockholm. Kortslutning hade uppstått i en elektrisk ledning och samtidigt hade ett gasrör gått sönder, hvarvid gasen strömmade ut och antände en vägg. Genom brandkårens mellankomst afvärdades emellertid en svårare olycka.

Stockholm.

Till andre brandlöjtnant i Stockholm är antagen t. f. brandlöjtnanten H. Sellén.

Löjtnant Sellén är född i Hedemora 1889 och kom efter några års tjänstgöring som kapten och styrman, i brandkårens tjänst den 1 maj i år. Han tjänstgjorde först som aspirant och har sedan den 1 juli varit t. f. andre brandlöjtnant.

Löjtnant Sellén är äfven reservofficer i flottan.

Trelleborgs Gummifabriks Aktiebolag

tillverka sug- och spolslangar samt tekniska Gummivaror af alla slag.

Afdelningskontor och nederlag: **SKEPPSBRON 4, GÖTEBORG.**